פרי הארץ — בא

שאל השואל מאמר רש"י ז"ל בד"ה וערכתו הוא הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יפסד ממונו פתח הרב בארז"ל מצות פדיה קודם למצות עריפה וכן מצות יבום קודם למצות חליצה אלא שזהו עבודה קשה שבמקדש לכוין לש"ש בלתי לה' לבדו ביבום לקיום המצוה בלבד לכן נהגו בחליצה וכן הענין כאן בעריפה. הנה התורה אמרה בא אל פרעה פרש"י ז"ל והתרה בו כי אני הכבדתי את לבו כו' הענין ידוע להיות פרעה השיב לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח. פי' המפרשים כי פרעה היה מכחיש בענין השגחה פרטית שהוא שם הוי"ה ב"ה המהוה ומחי' את הכל. אם אמנם הי' מודה באלהות כענין שאין העולם מחודש ע"פ מקרה כ"א ע"י כוונת המכוון אבל נמשך אחר אמונת שארי האפקורסין כי עזב ה' את הארץ אחרי עשותם תחת המזלות כוכבי המשים וכסיליהם. ועל ידם הם כל הנהגות העולם ולכן כל אה"ע הו עובדי כו"ם כידוע מעניינם ואין כוונתינו להאריך בביאורם. וזהו שאמר משה ומאז באתי לדבר בשמך שהוא בהשגח' פרטית שהוא שם הוי"ה הרע לעם הזה כידוע הענין התחזקות הקליפה לעמוד על נצחונה בכפירת ההשגחה פרטית. ויעבידו את בני ישראל בפרך בכדי להתחזק בעניינם יותר ובאמת לא ידעו כי גם זה מתת אלהים הוא שהרי קושי השעבוד היה משלים כמאמ' חז"ל וזהו בא אל פרעה והתרה בו כי אני הכבדתי את לבו פי' להסביר לו אופן ההשגחה פרטי' כנ"ל כי אף גם זאת שהכביד עולו על ישראל לא מחמת חזקת ידו היא זו להורות על העדר ההשגחה אבל אדרבא היא בעצמה השגחה נפלאה כנ"ל. והנה באמת רחוק מרשעים, ויפג לבם להאמין השגחה פרטית כזו שאין אדם נוקף אצבעו ואין שום עשב יבש ונעקר ואין שום אבן נזרק כי אם בזמן ומקום הראוי לו כמאמר אל מקום אשר יפול העץ שם יהוא ואין שום תנועה גדולה וקטנה מן הצמצום הראשון עד שפל המדרגות שבארץ ותחת לארץ הכל מאתו ית' כפי חכמתו בשמו ולכבודו לגלות אלהותו וחכמתו ומדתו ית' מה הוא חנון ורחום. והכל בראשית ברא בשביל ישראל וצדיק יסוד עולם שכל מה שיש בעולם יש באדם ובידו הכח הגדולה לגדל ולחזק לכל ולשנות סדרי בראשית במאמרו וברוח פיו ולבו לשמים בדביקו' אחדות פשוט בלי שום הפסק מעורה ע"י מדותיו ודעתו הבן בחכמה אלף חכמה שהוא פלא יועץ אל גבור אבי עד בלי שום השגה ותפיסה כי אם א"ס ב"ה כמאמר ותמונה אינכם רואים אבל תמונת האותיות מה שהוא מדבר הם השתלשלות מאתו ית' כענין האלף שהוא פלא כידוע וכן כל האותיות אשר ע"י נבראו שמים וארץ וכל העולם מדוע בוודאי לא מאותיות התמונה שהם עכשיו נבראו. כי אם ע"י עניינם בהתפשטות התמונה מאתם, והתמונה שלהם לא באה כ"א להתלבש עצמם בכדי להבין ענין קריאתם לקטן המתחיל א"ב שא"א להתחיל כ"א בהראותו תמונה א' וללמדו קריאתה. וכן כל התורה והמצות שהם כל שמותיו ומדותיו ית' בהתפשטות התמונה והגשמית מאתם כ"א נקודה שבלב הפנימית שבתך תוכה שהוא מופשט מכל תמונה וגשם בלתי לה' לבדו והדבק במדותיו ית' מה הוא חנון כענין מצות צדקה או מצות ואהבת שהמדות הם רחמנות ואהבה שהם מופשטים מן התמונה אבל מתלבשים בתמונת אותיות נתן תתן ואהבת לרעך ומתפשטים באברים גשמיים לעשותם וכן כל המצות המורים הכל שמותיו ית' ועניני הדביקות בו ית'. אם ע"י מעשה האיברים או רוח ה' אשר דבר בו ומלתו על לשונו הקשורים והעטופים בו ית' בורא שמים חדשים וארץ חדשה או משנה סדר הנהגת הבריאה אל רצונו שהרי עיקר יסוד מוסד הבריאה כשעלה ברצונו הפשוט הוא למען הראות כחו ומדותיו שיקרא רחום חנון מלך כידוע. ולמען התגלות אלהותו כמאמ' כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו והנה מן הצמצום הראשון עד שפל המדריגות וכל עניני נבראים ונוצרים ונעשים שונים כולם מורים אלהותו ית' ואומרים שירה הארץ ומתחת לארץ הכל לכבודו כידוע וענין יהושע שאמר לשמש דום מלומר שירה כי הוא יאמר במקומה. וענין אמירתו במקומה הוא להיות האדם הוא התקשרות כל העולמות מתחילת הבריאה עד סוף ההרכבות ע"י גופו מכתר החכמה והתקשרותם כסדר השתלשלות העולמות כולם וכל הנמצאים שבכל העולמות ואחרי אשר כבוד ה' מלא את האדם בתוך תוכו של נקודת עצמית מקום חיותא שבלבו שהוא המתפשט בכל האיברים. ואין שום פניית מחשבת עצמו בשום אבר והרכבת גופו ונפשו בלתי לה' לבדו בהפקרות אמתי נמצא הרי הוא עומד במקום כל הנבראים לכבודו ית' שהרי כבודו מתראה באדם זה שהוא עולם קטן ומעתה אין שום טענה לשום נברא שרצון הצדיק לשנות סדרה איך יפסיק מהתראות כבודו ית' על ידו באופן שהוא שהרי הצדיק ממלא מקומו ומאיר לכל העולם יותר מן השמש בצהרים כמאמר' וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך ה' צבאות. ואחרי שהצדיק מלא כבוד ה' ומלכותו ויראתו הוא המאיר יותר והוא אמירת שירה במקומה. וכן גינאי נהרג שפלג מימיו לר' פנחס בן יאיר שהשיב לר"פ אני הולך לעשות רצון קוני ובודאי עושה ואתה ספק וכו' אשר לא השיב ר"פ כלום על דברי' כי אם גוזרני עליך שלא יעברו בך מים לעולם והרי לכאורה שפיר קאמר גינאי נהרא. אבל באמת כדברינו כן הוא להיות ר"פ הי' ממלא מקום כבודו וא"כ מיותר הוא והיה יכולת בידו לגזור שלא יעברו בו מים כלל. ולהיות כל עניני הבריא' והנמצאים כולם הם התגלות אלהותו ית' וכבודו לכן קשה בעיניו לשנות ההנהגה והטבע כ"א ע"י צדיקים גמורים כנז"ל הממלאים מקום כבודו באופן אחר שמים חדשים וארץ חדשה כנז"ל שזהו ארז"ל על ר"א ב"פ שהשיבוהו מן השמים אם רצונו לחזור ולברא העולם מחדש אולי יתרמי בשעתי דמזוני שהוא שנוי ההנהגה. והנה אם אמנם שנוי הטבע מראה לעין כל אלהותו ית' לשמוע ה' בקול איש אשר רוח אלהים בו. אבל באמת הנהגת הטבע היא היא שתגיד נפלאות ה' לבדו וכח מי יכיל שלא יפסוק

מהנהגה וסדר א' מששת ימי בראשית עד סוף העולם השמים מספרים כבוד אל וכו' בכל הארץ יצא קום כו' ובכל יום וזרח השמש ובא השמש. וכמאמ' דהע"ה כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך כו' ומה שאינו משתנה ותמיד מתנהג על סדר א' היא ההוראה על גדולת כח א"ס ב"ה וכח אלהות שאינו משתנה כדרך כח האדם וכל הגשמים מוגבלים בכחם שא"א להיותם ימים או עשור על סדר כח א' כ"א משתנה מיום ליום ומשעה לשעה כי דרך לו וכי שיח לו אולי ישן הוא משא"כ כח אלהות ית' כי הנה לא ינום ולא יישן ותמיד משגיח ושופע מהוה ומקיים ומחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית ברא ברצונו הפשוט וברצונו מקיים בכל עת תמיד ומהוה התעיף עינו בו ואיננו. והנה באמת אשרי משכיל ורואה ומבין מסדר ההנהג' הטבעית להבין ממה שאינו משתנה איך גגודל השגחתו ית' בפרטית ועינא פקיחא שהרי אין שום דבר נמצא בלתי חיותו ית' והחיות רצוא ושוב בכל מקום ולכל אדם שא"א לקבל חיותו ית' כי אם ברצוא ושוב כי בהתמיד השפעת החיות יתבטל המקבל לכן ירידה צורך עלי' הוא וכל הדברים צריכים להתעלות והכל מאתו ית' וחיותו המחיה את כולם מלבד כי הירידה הוא חיותו בהסתר פנים והעלי' היא בהתגלות ואחרי ההתבוננות צמצום היותר גדול בהסתר פנים הרי זו גלוי שכינ' והתגלות אלהותו ית' יותר ויותר אבל הכסיל לא יבין את זאת ואינו מבין מתמידות הנהגה טבעית השגחתו ית' בפרטות ומניח אותם תחת המקרה וכן פרעה וכל הבטוחים כמהו שלא ידעו ולא יבינו מתמידות ההנהגה השגחה פרטית אם אמנם האמינו כל מלכי ארץ להיות תחילת הבריאה ענין אלהות שא"א לשום סדר הנהגה להיות ע"ד המקרה כידוע ומבואך בטענותיהם. אבל אמרם שאחר הבריאה הנה הוא הניח על סדר ההנהגה כוכבים ומזלות ולא השגחה פרטית ברצוא ושוב בכל עת ובכל רגע עד אשר יהיה הכל ביד האד' הישראלי וכל הנשמה תהלל יה שארז"ל על כל נשימה ונשימה שהוא ענין הרצוא ושוב שהוא ענין נסיונות הלב כמו אבן בוחן המבחינים עליו כל כסף שבעולם כי הרצוא הוא בוחן את הלב אולי תוכל לחול עליו ואם לאו שוב ותיכף חוזר ורצוא לנסותו לדעת את אשר בלבבו מה נשתנה. אולי עתה תוכל לחול וכן לעולם והנה מי שמבין השוב הוא ג"כ ענין הרצוא רק שהוא דרך ירידה וצריך להיות מטפס ועולה. הרי על כל נשימה תהלל יה משא"כ מי שאינו נפגע ואינו מרגיש בדבר שיצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא במקרה וטבע כי אם אלהים עשה שירא מלפניו להעלות גם זה לו לבדו וזהו אומ' הש"י למשה שהוא השכל כידוע בא אל פרעה שהוא ענין עורף כידוע שהוא השכחה והירידה מחשבת חוץ בא אל פרעה והתרה בו כי אני הכבדתי את לבו כי אני הוא השכינה כידוע שהוא ענין שכינה בתחתונים שהוא הטבע וההרגל והנהגה תמידית של כל דבר ובאמת אני אני הוא א"ס ב"ה רק שהוא בהסתר פנים והירידה צורך עליה הוא שא"א לחול כי אם ברצוא ושוב והכוונ' הוא כדי להעלות גם את השוב אל הרצוא וזהו למען שיתי אותותי אלה בקרבי פי' למען האותיות ושמותיו של הקב"ה המחי' את כל הנבראים כולם על אותיות התורה כדי להעלות והירידה צורך עלי' וזהו לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל כי הסידור שבחו של מקום הוא מכל הנמצאים בעול' להיכר שבחו והתגלות אלהותו ותפיסת השגתו מכל הנקרא בשמו ולכבודו ברא וא"כ אין דבר בלתו והרי על כל נשימה ונשימה תהלל יה ואח"כ יתפלל בודאי שהרי הוא הדביקות האמתי אם אין שום הפסק בעולם. והנה ענין פדיון פטר חמור בשה הוא ענין עליית מחשבות זרות ורעות מעין הטובות כי באו אל קרבנה ובאמצע מחשבה טובה עולה איזה מחשבה זרה ממינה שכבר הוריד אותה ורצונה להתעלות כענין גלות מצרים שהיה על אהבה זרה כידוע בס' הזהר וכתבי האר"י בכל ענינו שובבי"ם ואחרי הגאול' מאתם אשר בשר חמורים בשרם וגלות חומר ולבנים צונו הש"י בפדיון פטר חמור שהוא ראשית חמור שהיא האהבה שהוא ראשון לחדשים וז' ימי הבנין שבישראל הנקראים בכור ומצותה לפדותה בשה לכהן שהוא חסד ולהעלות כל החסדים ואהבות בלתי לה' לבדו, ואם לא תפדה וערפתו שהוא לבנות אותו שהוא דרך העורף והקליפה שלא להשתמש בו כלל אם אינו יכול לכוון לשם מצוה לבד ולא להנאת עצמו כענין מצוה ביבום יותר וכו' לדעת את ה' בכל דרכיו משכיל כיר"א ולפי שהוא הפסיד ממונו של כהן שהוא הכניס אהבות החוצה לפיכך יפסיד כו' וה' יורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו בכל דרכיו דעהו.

או יאמר ענין פדיון פטר חמור הוא ע"ד האמור לעיל בענין הדביקות אמתי אשר אם יוכל איש לספור את עפר הרכבת גופו ספיר גזרתו ועל דרכיו נגה אור א"ס ב"ה מגודל הזדכך חומרו ודביקות נפשו בהפקרות גמור מתוך תוכה של נקודת מקום חיותא דלבא וימלא כבוד ה' בהשתלשלות עצמותו כולו כליל לה' הרי הוא עולם קטן הכולל כל הנבראים ופודה את נפש כל הנבראים מעבדותם לשנות ההנהגה כפי רצונו שהרי הוא ממלא מקומו כנז' בדברינו וכענין יהושע שאמר לשמש דום שהרי הוא במקום השמש הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה משא"כ אם אינו יכול לפדותו מוכרח להתנהג ע"ד הטבע והנהגה הקדומה וזהו ואם לא תפדה וערפתו שיתנהג א"ע דרך העורף והטבע ויסדר שבחו של מקום מהנהגת הטבע כמאמר כי אראה שמיך וכו' ותלה הכתוב מצוה זו ביציאת מצרים להיות ידוע מאמרו ית' בתחילת שליחות משה להוציאם אמר בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את אלהים על ההר הזה שהוא קבלת התורה חרות על הלוחות חירות ממלאך המות וכל שעבוד מלכיות המסתעפים מאתו בלתי לה' לבדו אותו יעבודו ואחר יציאתם משעבוד מצרים שהיו עבדים לעבדים כפרש"י ז"ל בבכור השפחה והגיעו לקבלת התורה שנברא בה שמים וארץ וכל העולם הרי הם כוללים כל השתלשלות העולמות מים ברוא אלהים עד שפל המדריגות וכבודו יראה עליהם לכן הי' יכלת ההשתנות ההנהגה בענין יציאתם ממצרים כדברינו כהנז"ל בענין פפ"ח.